

Єлизавета Ковтонюк,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
соціально-гуманітарного факультету,
Західноукраїнський національний університет
Науковий керівник – Оксана Дячок,
доктор архітектури,
професор кафедри архітектури та дизайну,
Західноукраїнський національний університет

ДИЗАЙН – ЦЕ НЕ ДЛЯ КРАСИ: ЯК ЕСТЕТИКА ВПЛИВАЄ НА ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ – ПРИКЛАДИ ТОГО, ЯК ФОРМА ЗМІНЮЄ ФУНКЦІЮ, СПРИЙНЯТТЯ ТА РІШЕННЯ КОРИСТУВАЧА

Сучасне розуміння дизайну виходить далеко за межі традиційних уявлень про нього як про суто декоративну практику, орієнтовану на створення зовнішньо привабливих об'єктів. Дизайн сьогодні – це складна система, яка накопичує в собі функціональність, психологію та соціокультурні аспекти. Його основним призначенням є не лише естетика матеріального середовища, але й формування ефективної та комфортної взаємодії між людиною та світом. Актуальність теми зумовлюється тим, що дизайн є невід'ємним супутником людини в усіх сферах її життєдіяльності – від побутових до цифрових. Його вплив є постійним і багатовимірним: через форму, колір, освітлення та організацію простору дизайн здатний модифікувати не лише зручність використання, а й психоемоційний стан людини.

Метою дослідження було з'ясувати, як дизайн впливає на людину і показати приклади того, як форма здатна змінювати рішення, функцію та сприйняття.

Дизайн не обмежується зовнішньою красою, гармонійним поєднанням кольорів чи привабливою формою. Це система, яка визначає головне призначення речей та передає індивідуальний підхід до їх створення. Людське сприйняття світу нерозривно пов'язане з естетикою, яка має набагато глибший вплив, ніж здається на перший погляд. Саме форма предмета визначає спосіб його використання, зручність і навіть емоційні реакції людини.

Форма відіграє важливу роль у повсякденному житті, хоча її вплив часто залишається непомітним. Прикладом може слугувати дверна ручка: вона здається незначною деталлю, але її дизайн впливає на рівень комфорту. Кругла форма ручки потребує обертання, що не завжди зручно, тож і як плоска, подовжена ручка дозволяє легко відкрити двері однією рукою або ліктем. Така форма полегшує користування в ситуаціях, коли руки зайняті або є фізичні обмеження. Це показує, що дизайн безпосередньо впливає на зручність користування і може спрощувати або ускладнювати взаємодію з предметом, якщо він орієнтований виключно на естетику, а не на функціональність (рис. 1).

Рис. 1. Interior Door Handle

Автор: LIVE.HOMES.in

Естетика дизайну має значний вплив на психоемоційний стан людини та її сприйняття світу. Гармонійне організоване середовище сприяє відчуттю комфорту, затишку та внутрішньої безпеки. Наприклад, громадські парки з добре продуманим освітленням, зручними доріжками, якісним озелененням та зонами відпочинку заохочують до прогулянок та спілкування. Такі простори створюють позитивний фон, формують довіру до навколишнього середовища та викликають відчуття комфорту. З іншого боку, темні, занедбані або одноманітні місця змушують людей не бажати перебувати тут і викликають дискомфорт. Таким чином, візуальна організація простору безпосередньо впливає на поведінкові реакції, формуючи емоційний досвід (рис. 2).

Рис. 2. Дві сторони краси. Зображення автора

Дизайн є також ключовим фактором у повсякденному прийнятті рішень. Естетично привабливий товар у магазині миттєво привертає увагу покупця і викликає позитивні асоціації, що безпосередньо впливає на ймовірність покупки. Цей ефект не є випадковим, а є результатом свідомого дизайнерського рішення, яке впливає на підсвідоме сприйняття. У цьому випадку естетика виступає інструментом комунікації між виробником і споживачем, формуючи бажану реакцію і направляючи вибір людини (рис. 3).

Рис. 3. Колекція етикеток для дизайну шаблону упаковки (Collection of labels packing template design)

Автор: ahmad faisal

Дизайн формує не тільки функціональне середовище, але й культурну пам'ять. Завдяки естетиці предметів або простору люди усвідомлюють власний досвід, емоційно пов'язують себе з минулим і формують нове бачення навколишнього світу. Предмети або простори, створені відповідно до естетичних принципів, можуть викликати ностальгічні спогади та пробуджувати почуття гармонії. Таким чином, дизайн може бути посередником між внутрішнім світом людини та соціальним контекстом її життя.

Дослідження показує, що дизайн є невід'ємною частиною життя людини, яка не тільки визначає зовнішній вигляд предметів, але й безпосередньо впливає на емоційний стан, поведінку та сприйняття навколишнього середовища. Доведено, що дизайн може мати як позитивний, так і негативний вплив залежно від того, наскільки вдало поєднується функціональність та зовнішній вигляд. Продуманий дизайн сприяє комфорту, покращує настрій і створює позитивні емоції, тоді як недосконалий дизайн може викликати дискомфорт чи роздратування.

Отже, дизайн слід розглядати не як суто художнє мистецтво, а як науковий інструмент впливу на психоемоційний стан і поведінку людини. Його соціальна роль полягає у створенні середовища, що поєднує естетичну привабливість, зручність і функціональність, сприяючи поліпшенню якості життя.

Список використаних джерел

1. Interior Door Handle. URL: <https://www.livehomes.in/> (дата звернення: 04.10.2025).

2. Collection of labels packing template design. URL: <https://www.vecteezy.com/vector-art/17598610-collection-of-labels-packaging-template-design-luxury-products-for-perfume-soap-wine-lotion> (дата звернення: 04.10.2025).